

અનુપમની હે અમૃતધારા...!

~ સદ્ગુરુ સંત પરમ પૂજ્ય અશ્વિનદાદા

૨ ડિસેમ્બર ૨૦૧૭, અનુપમ મિશનના સંતો તથા કાર્યકરોની શિબિર, ધારી.

સાહેબદાદાના તિલક-ચાંદલાના એક પ્રસંગથી હું શરૂઆત કરું. સાહેબદાદાએ પોતે આટલી ઊંચી ઊંચાઈ ઉપર પહોંચ્યા પછી પણ, પોતાની જીવનસાધનાની ઘણી વાતો આપણી વચ્ચે વહેંચી છે. તિલક-ચાંદલો કરવાની આજ્ઞા એમના ગુરુએ એમને કરી. પૂજા કર્યા વગર આપણી પણ પીવાનું નહીં. આપણી પીવું હોય, જમવું હોય એટલે પૂજા તો કરવી જ પડે એ પહેલું આવ્યું. તેઓ પૂજામાં તિલક-ચાંદલો કરે અને કોલેજ જતી વખતે તિલક-ચાંદલો ધોઈ કાઢે. યોગીબાપાએ એક દિવસ એમને પૂછ્યું કે, 'તિલક-ચાંદલો કરો છોને ?' ત્યારે એમને એ તિલક-ચાંદલો ભૂંસી નાખતા હતા તે વાતની ખૂબ ચોટ લાગી ! ગુરુની ટકોર, ગુરુના વચનનું માલાત્મ્ય, એમનું માલાત્મ્ય કે એ કોણ પુરુષ છે ! આમાં મુખ્ય મુદ્દો છે, આપણને આપણા ગુરુનું કેટલું માલાત્મ્ય છે ! તો પછી એમની આજ્ઞા, એમના વચનની કિંમત, એમની અનુવૃત્તિ, અભિપ્રાય, એ બધાંનો કમે કમે આપણી આગળ પ્રકાશ થતો જશે, ને સમજાતું જશે. સાહેબદાદાએ પોતાના જીવન-અનુભવની વાત કરી કે, 'મેં તિલક-ચાંદલો કરીને કોલેજ જવાનું શરૂ કર્યું, પણ લોકો મને ભગત કહે, મને ભગત તરીકે ઓળખે એ મને નહોતું ગમતું.' એવો એમનો જે વ્યક્તિગત વિચાર હતો, એમાંથી 'લોકોને જે કહેવું હોય તે કહે, મારા ગુરુએ મને તિલક-ચાંદલો કરવાનું કહ્યું છે એટલે હવે કરીને જવાનું,' એ એક અંતરદૃષ્ટિને તેઓ પામ્યા.

સાહેબ એમની યુવાન અવસ્થામાં બહુ વરણાગી હતા. એમાંથી તેઓ વૈરાગી-બૃહદવૈરાગી બની ગયા અને આજે એમણે આપણા સૌનાય હૃદયમાં એક મોટા પુરુષ-સત્પુરુષ તરીકે સ્થાન પ્રાપ્ત કર્યું છે અને એવા આપણા ગુરુહરિ આપણી સામે બેઠા છે ! સાહેબદાદાના જ શબ્દોમાં કહું તો, એમને ભેંસ ભડકે, એવા રંગનાં કપડાં પહેરવાનો શોખ હતો. લાંબા વાળ રાખે, લાંબા નખ રાખે, દાઢી-મૂછ વધારે, કાનમાં કુંડળ પહેરે અને એના ફોટા પડાવે. પણ તિલક-ચાંદલો કરવાનું શરૂ કર્યું એટલે સૌથી પહેલો વિચાર

એમને આવ્યો કે, 'હું સ્વામિનારાયણનો સત્સંગી, યોગીબાપાનો શિષ્ય, તિલક-ચાંદલો કરું છું તો મને આ ના શોભે.' એ સમજણથી એમના વેશ પરિધાનમાં પરિવર્તન આવી ગયું.

પોતાના પ્રભુની જે નિષ્ઠા, એ કાર્યકર્તા માટે, સેવક માટે, શિષ્ય માટે બહુ પાયાની બાબત છે. અને બીજી વાત કે, સ્વામિનારાયણના સત્સંગીઓના આહાર-વિહારના નિયમ-ધર્મ શા છે ? ડુંગળી-લસણ વગરનું ખાવાનું ના મળે તો ભૂખ્યા રહેવાનું કે ભાત બાફીને ખાવાનો એ નિયમપાલન, વ્રતપાલનની પોતાના અનુભવની વાત આપણામાંના જ એક સાથી કાર્યકરે કરી. અને બીજી બાજુ સંતો આપણને ખખડાવે છે કે, હજુ તો પલંગ નીચે ડુંગળીના દડા દોડતા હોય છે; આ બંને આપણી વાસ્તવિકતા છે. પણ, હું કોનો છું ? એનો કેફલોવો જોઈએ.

તમને કાર્યકર્તાઓને અમારે અમારી માફક બાવા નથી બનાવવા. સાહેબદાદાના સત્સંગની સૌથી પહેલી નવીનતા આ છે. સાહેબ નવીન પ્રકારના સાધુ છે, આ નૂતન યુગના એ ઋષિપુરુષ છે. યોગીબાપાના આશીર્વાદથી એમણે એ કાર્ય ઉપાડ્યું છે, તો જો કોઈ ભાઈ સંબંધમાં આવ્યા, કોઈ બહેન સંબંધમાં આવી કે એમનાં દીકરા કે દીકરી સંબંધમાં આવ્યાં, એટલા પૂરતો એમનો સંબંધ સીમિત નથી, પણ સાહેબદાદા આખા પરિવારને એક યુનિટ તરીકે-એક ઘટક તરીકે સ્વીકારે છે. એમની નિસબત એ એક વ્યક્તિ પૂરતી, એક ગૃહસ્થ પૂરતી નથી, પણ એના સમગ્ર પરિવાર સાથે છે. અને માત્ર પરિવાર સાથે છે એટલું જ નહીં, પણ એ પરિવારનાં સુખ અને દુઃખ સાથે પણ તેઓ સંપૂર્ણ રીતે જોડાયેલા છે; એ અનુભવો આપણે સૌએ છેલ્લાં પચાસ વર્ષ દરમિયાન વ્યક્તિગત રીતે કર્યા છે.

ગૃહસ્થને એની ગૃહસ્થીનો સ્વધર્મ સૌથી પહેલામાં પહેલો છે. 'સ્વ'નો ધર્મ-સ્વધર્મ એ કે, એનો ઘરસંસાર ને વ્યવહાર, સુમેળતાથી, સુસંવાદિતાથી અને સંપૂર્ણ આનંદપૂર્વક ચાલે; પછી આ બધી મરી જવાની ને ખપી જવાની

વાતો આવે છે. અને સંતો ભક્તોનો મહિમા સમજે અને ભક્તો સંતોનો મહિમા સમજે. યોગીબાપાની ભાષામાં કહીએ તો, માથામાં પાઘડી અને પાઘડીમાં માથું - બેઉ એકબીજાંથી શોભે. માથા વગર પાઘડી મૂકાય નહીં અને પાઘડી વગરનું માથું ઉઘાડું કહેવાય. એટલે વાત, મહિમાની વાત આવી. અરસપરસ અંદરોઅંદર એકબીજાનો મહિમા સમજાવે. ત્યાગી-ગૃહીનો કોઈ મેળ નથી, કારણ કે, સ્વામિનારાયણ ભગવાને પણ એક ઘઉં દળી લાવનારી બાઈને એવા આશીર્વાદ આપ્યા કે, 'કલ્યાણ પ્રાપ્ત કરવાનો અધિકાર જેટલો મુક્તાનંદસ્વામીનો છે એટલો આ બાઈને પણ કલ્યાણ પ્રાપ્ત કરવાનો અધિકાર છે.' એ વરદાનનો વારસો સાહેબદાદાએ પણ ધારણ કર્યો છે. ગૃહી-ત્યાગીનો કંઈ મેળ નથી એવું આપણા સત્સંગમાં બોલાય છે, પણ જેનું જેટલું સમર્પણ તેને તેટલું સુખ આવવાનું છે.

સંતો સમર્પિત થઈ ગયા, જીવન સમર્પણ કરી દીધું, હવે મન સમર્પણ કરવાની અઘરી સાધના કરી રહ્યા છે. મનમુખી મટી, ગુરુમુખી બનીને - હું ને મારા ગુરુ એ બે જ ! સાહેબદાદાએ પ્રેમ કરવાની વાતને બહુ સુંદર રીતે સમજાવી છે કે, 'પહેલો પ્રેમ પોતાના પ્રભુને, ગુરુને, બીજો પ્રેમ પોતાનાં માતા-પિતાને અને પછી તમારે જેની જોડે પ્રેમ કરવો હોય એની જોડે કરજોને !' પણ આપણે એનું હાર્દ સમજવાનું છે. મોર હંમેશાં એનાં પીંછાંથી રૂડો દેખાય, રૂપાળો દેખાય. આપણે આપણા ગુરુની બહુ મોટી વાતો કરીએ પણ એનો સાચો મહિમા તો આપણું પોતાનું સત્સંગી સેવક-અનુયાયી તરીકેનું વ્યક્તિગત જીવન છે.

ગાયનું વાછડું કેવું પેદા થાય છે, એ ગાયનો મહિમા છે. જૂનાગઢ મંદિરેથી સંતો ગીરના નેસડામાંથી ગાય લેવા આવ્યા, ત્યારે ગાયને આપતી વખતે રબારણ બાઈ ગાયને એમ કહે છે કે, 'આ નેસની લાજ રાખજે. કોઈને શિંગડે, પૂંછડે ચડાવીશ નહીં. અને જ્યારે દૂધ માગે ત્યારે દેજે.' એવા આશીર્વાદ આપીને જેમ દીકરીને વળાવે એમ ગાયને વળાવે, એવા તો આ ઘરતીના સંસ્કાર છે ! એમ, આપણે પણ આપણા ગુરુના મહિમાની વાત કરવી હોય તો, સામે આપણી જવાબદારી પણ વધે છે કે, આપણું વ્યક્તિગત જીવન કેવું છે, આપણું પારિવારિક જીવન કેવું છે અને આપણા મંડળના મુક્તોની સાથે આપણી સુમેળતા, સુસંવાદિતા કેવી છે ! અને હું આ કરીશ તો એ મારા ગુરુને ગમશે ? કેટલાક આવા વિચારની સતત બ્રેક આપણે આપણી જાત ઉપર રાખવી.

આ પ્રદેશના થોભણભાઈએ વાત કરી તેમાં એમને સાહેબદાદાનાં, શાંતિદાદાનાં વચનની કેટલી બધી સ્મૃતિ છે ! છેલ્લે એમણે એમ કહ્યું કે, 'અમારું મંડળ નથી, અમે તો એક પરિવાર થઈને રહીએ છીએ.' આ લક્ષ્યાંક એમણે હાંસલ કર્યો. મંડળ હોય તો એમાં બધાના જુદા જુદા મત હોય, પણ પરિવાર એટલે શું ? એમાં કોઈ કાયદાકાનૂન હોતા નથી. એમાં વ્યવસ્થાનું કોઈ નિયમન હોતું નથી. અને છતાંય વૃદ્ધ દાદા-દાદી, માતા-પિતા, નાનાં-

મોટાં ભાઈ-બહેન, મોટા ભાઈનાં પત્ની અને સંતાનો ; એ બધાંય પરિવારનાં સભ્યો થઈને રહેતાં હોય છે. અને આવો જે પરિવાર છે, ત્યાં ભગવાન અખંડ નિવાસ કરે છે અને તો લક્ષ્મીજીને પણ ત્યાં રોકાઈ જવાનું મન થાય છે !

ભલે આપણે જુદાં જુદાં મંડળોમાંથી આવતા હોઈએ, જુદાં જુદાં કુટુંબ-પરિવારમાંથી આવતા હોઈએ, જુદા જુદા ગામથી આવતા હોઈએ ; પણ સત્સંગ સંવર્ધન કાર્યાલયે સૂચના આપી કે, સૌએ સફેદ વસ્ત્રો પહેરીને આવવાનું છે, તો કેટલી સુંદર સભા અત્યારે શોભી રહી છે ! આ આનંદ સભા છે, બ્રહ્માનંદ સભા છે ! સફેદ વસ્ત્રોની એક ગરિમા છે, આપણાં વસ્ત્ર, આપણી વેશભૂષાની એકસૂત્રતા છે.

અત્યારની ભાષામાં કહીએ તો આપણી બોડી લેન્ગ્વેજ - તમે કેવી રીતે ઊભા રહો છો ? તમે કેવી રીતે વાત કરો છો ? તમારી વાતની રજૂઆત માટે તમે કેવી ભાષાનો પ્રયોગ કરો છો ? એ વાણી-વર્તન તમારો પરિચય આપે છે. સાહેબદાદાએ એક અંધ સંન્યાસીના દષ્ટાંત દ્વારા આ સમજાવ્યું હતું. એક જંગલમાં એક અંધ સંન્યાસી સાધના કરતા હતા. આંખો બંધ કરીને બેઠા હતા એટલે એ અંધ છે એ કોઈને ખબર નહીં. રાજા શિકારે નીકળ્યા હતા અને બધા છૂટા પડી ગયા. સિપાઈ આવે છે ને એ સંન્યાસીને પૂછે છે, સેનાપતિ પૂછે છે અને રાજા પૂછે છે, એ દરેકના વાણીના પ્રયોગથી પેલા તપસ્વી અંધ સંત એને ઓળખીને કહે છે, 'હા સૈનિક, માર્ગ આ તરફ છે, તમારા રાજા આ તરફ ગયા છે', 'હા સેનાપતિ, માર્ગ આ તરફ છે, તમારા રાજા આ તરફ ગયા છે.' અને છેલ્લે રાજા આવે છે ત્યારે કહે છે કે, 'હા રાજા, તમારો સૈનિક અને તમારો સેનાપતિ બંને આ રસ્તે ગયા છે.' રાજા એ રાજા છે, તેઓ ઘડીક ઊભા રહી જાય છે ને પૂછે છે, 'તમને કેવી રીતે ખબર પડી કે, હું રાજા છું અને મારો સૈનિક ને મારો સેનાપતિ આ માર્ગ પર ગયા છે ?' ત્યારે સંન્યાસીએ કહ્યું, 'તમારી વાણી જ તમારો પરિચય આપે છે.'

જે વિચારીએ એ પ્રમાણે બોલીએ અને જે બોલીએ એ પ્રમાણે જ વર્તીએ એ એકસૂત્રતા કહેવાય. આવી એકસૂત્રતા સંતના જીવનમાં હોય છે, ગુણાતીત સત્પુરુષના જીવનમાં હોય છે. એ મહિમા જ વિચારે છે, એ મહિમા જ બોલે છે અને એ મહિમા જ જીવે છે. આપણે એકસૂત્રતા લાવીએ એટલે બધા એક જૂથ થઈને કામ કરીએ, પણ તે પહેલાં આપણે આપણી પોતાની જાત સાથે એકસૂત્રતા કેળવવી પડશે. વિચાર એ પણ કર્મ છે. કોઈ પણ કર્મ એટલે કે ક્રિયા એક્ષનમાં - એપ્લિકેશનમાં આવતાં પહેલાં એનો વિચાર બહુ વહેલો શરૂ થાય છે. આપણે કોઈ કાર્ય કરવું હોય તો તે જ્યારે થશે તેના કેટલાય દિવસો પહેલાં એનો વિચાર આપણા મગજમાં શરૂ થાય છે. જે દિવસે વિચાર આવ્યો કે આ કાર્ય કરવું છે, તે દિવસથી જ કર્મ બંધાવાનું શરૂ થયું, કર્મ શરૂ થઈ ગયું. પછી એ કાર્ય પૂરું કરવા માટે કોને મળવાનું, કેવી રીતે મળવાનું, કોનો કોનો સાથ લેવાનો તેનું આયોજન થાય. જે ઊતરતાં કર્મો હોય છે

એમાં આપણો વિચાર, આપણી વાણી અને આપણા વર્તનમાં એકરૂપતા હોય છે. પણ અધ્યાત્મજીવન એ ઉપર ચઢવાની વાત છે. ત્યાં મહિમાનો વિચાર, મહિમાની વાણી અને મહિમાના વર્તનમાં એકરૂપતા લાવવી, આચરણમાં લાવવું એ ખરેખર અઘરું છે. પરંતુ, જ્યારે આપણને આવા સત્પુરુષ મળ્યા હોય, કે જે પચાસ ટકા તો કૃપામાં જ કરી દેતા હોય છે, તો આપણા પક્ષે આપણે કેટલું કરવાનું રહે ? આ વાત પણ સમજવા જેવી છે.

સંતોની સભામાં મેં કહ્યું હતું, 'મસ્તકના મુકુટ જેવા તારા સંબંધી, હું માનું એવી મનમાં ઈચ્છા તો મેં કીધી.' આ બહુ સુંદર પ્રાર્થના છે ! યોગીબાપા તો કહી ગયા કે, 'નાનામાં નાનો, હાલો-પોલો ભગત હોય તો પણ હું તેને માથાનો મુગટ માનું.' પણ આપણે થોડા યોગીબાપા છીએ કે આપણને તે માથાના મુગટ મનાય ? ત્યારે મેં ઈચ્છા કરી છે કે, મારે મારા ગુરુને રાજી કરવા છે, એમના વચનનું મારે પાલન કરવું છે, એમના ગમતાંમાં મારે જીવવું છે અને તેઓ રાજી થાય એ જ એકમાત્ર અનુસંધાન રાખવું છે ! તો પોતાની જાતથી - 'સ્વ'થી એની શરૂઆત થશે. અને પરિવારમાં, સ્વજનોમાં, સત્સંગમંડળમાં અને સમાજમાં એનો વિસ્તાર આપણા જ માધ્યમ દ્વારા થવાનો છે. બ્રાન્ડ એમ્બેસેડર બનવાની વાત જે અહીંયાં થાય છે, એ આરીતે થાય છે.

આપણે આપણાં સ્વભાવ-પ્રકૃતિને આધીન છીએ. 'પામર, વિષયી, મુમુક્ષુ ને મુક્ત'; એ ચાર કક્ષા સ્વામિનારાયણ ભગવાને બતાવી છે. વ્યક્તિગત રીતે આપણે પામર જીવ નથી, વિષયી જીવ નથી અને મોક્ષની ઈચ્છાવાળા મુમુક્ષુ છીએ. વળી સાહેબદાદાએ તો આપણને 'મુક્ત' કહ્યા છે, તો હવે મુક્ત થઈને જીવવું, મુક્ત થઈને મુક્તિનો આનંદ છતીદેલે ભોગવવો, એ આપણું લક્ષ્ય છે.

એના માટે આડે આવતી વાત છે : લોક, ભોગ, દેહ અને ખોટો પક્ષ. સંન્યાસી હોય કે સંસારી હોય, આ ભૂમિકાઓથી એણે ઉપર ઊઠવાનું છે. આપણને મોટામાં મોટી ઉપાધિ હોય તો 'કોઈ શું કહેશે ?' 'બીજાને કેવું લાગશે ?' 'આવું તો કરવું પડે.' તે છે. અને આવું છે ત્યાં સુધી આપણે હજુ 'લોક'ના લોકમાંથી ઉપર ઊઠ્યા નથી અને વાતો અલૌકિકતાની કરીએ છીએ.

ભોગ. ક્યાંક બહાર જઈએ ને ડુંગળી-લસણ વગરનું ખાવાનું ના મળે તો ખાધા વગર રહેવું પડે. ખાલી ઈન્દ્રિયોને સંતોષવા માટે નહીં, પણ પેટનો ખાડો પૂરવા પૂરતી પણ કશી વ્યવસ્થા તો જોઈએને ? આપણે તો નિયમ લઈને બેસી ગયા ! મોટે ભાગે આ નિયમપાલનની વાત એવી છે કે, આપણે એમાં આપણી રીતની બાંધછોડ કરવાની માનસિકતા ગોઠવીએ છીએ કે, 'એમાં શું ? કંઈ ખાધું કે ના ખાધું ?' અને આપણે કોઈક સમાધાન શોધી કાઢીએ છીએ. ગમ્મતની વાતમાં કહું તો, સ્વામિનારાયણ ભગવાનના સમયમાં પણ એવા ભક્તો હતા કે મહારાજને એમ કહે, તમે મળ્યા પછી શું રાજગરો ને શું બાજગરો ? એમાં શું ભેદ છે ? એકાદશી - ઉપાસના દિવસે

રાજગરો ખાવાનો અને ચાલુ દિવસે બાજગરો ખાવાનો, એમાં શો ફેર પડી જાય ? રોજ બાજરી ખાતા હોય એને જ્યારે રાજગરો ખાવાનો આવે ત્યારે, ભોગ-દેહનો ભાવ થાય.

આપણે દેહમાં તો રહીએ છીએ, અને દેહના ભાવથી ઉપર ઊઠવાનું છે. ગુણાતીતાનંદસ્વામીએ તો આપણને કહેલું છે કે, 'હું દેહ નથી, હું આત્મા છું અને મારા વિશે પરમાત્મા, પરબ્રહ્મ પુરુષોત્તમનારાયણ સદાય બિરાજમાન છે.' પણ પોતાની ઉપર જ્યારે આવી પડે ત્યારે આપણે કેટલા દેહાધ્યાસી છીએ તેની ખબર પડે છે. પોતાના શરીરની સાનુકૂળતા જ કેન્દ્રસ્થાને રાખીને સગવડિયું જેટલું થાય એટલું કરવું છે, બાકી બીજું કંઈ કરવાની તૈયારી નથી; તો સહજ આનંદની જે વાત છે એ આપણા માટે છેટી પડી જાય છે.

મને જણાવતાં આનંદ થાય છે કે, યુવાનોને અહીં ઉતારામાં મઝા આવે છે. બ્રહ્મજ્યોતિ પર ગ્રીષ્મશિબિરમાં સ્કૂલમાં ઉતારો આપતા અને જનરલ ટોઈલેટ બ્લોકમાં નહાવા-ઘોવા જતા, એકબીજાની સાથે અથડાતા; એવી આજે અહીંયાં ઉતારામાં જૂના દિવસોની સ્મૃતિ થઈ આવી. જુઓ, ફરિયાદ નથી, તકલીફ નથી દેખાતી પણ બચપણની સ્મૃતિનો આનંદ આવે છે. આ દેહના ભાવથી ઉપર ઊઠી ગયા.

આપ જે બધા પધાર્યા છો, આપના મોઢા ઉપરનો ચળકાટ જોઈને એમ તો કહી શકાય કે, આપ સૌ સુખી અને સંપન્ન પરિવારમાંથી આવો છો. આપના ઘરે જે સગવડો આપ વ્યક્તિગત આનંદપૂર્વક ભોગવતા હશો, એમાં અહીંયાં જે કંઈ પણ વ્યવસ્થા છે તે થોડી ઓછી લાગતી હશે. પરંતુ, આ આપણો લિટમસ ટેસ્ટ છે. એમાં પણ જો આનંદ રહે તો માનવું કે, આપણે દેહના ભાવથી ઉપર ઊઠી ગયા છીએ. જ્યાં-ત્યાં, જેવું-તેવું, જેમ-તેમ અને ગમે તે સ્થિતિમાં, ગમે ત્યાં, ગમે તે રીતે રાખો ત્યાં ફાવશે, ભાવશે ને ચાલશે તેવું આપણને રહેતું હોય તો આપણે દેહના ભાવથી ઉપર ઊઠી ગયા.

સાધક-સંત હોય કે સેવક-કાર્યકર્તા હોય, એનું તો એક જ લક્ષ્ય હોય : 'મારા પ્રભુ, મારા ગુરુ, એમનું વચન અને એમનો રાજપો !' તો ભગવાન સામેથી આવીને તમને સારી સગવડ આપનારા મોકલી આપવાના છે. પણ સગવડને જ ધ્યાનમાં રાખીને સત્સંગ કરવા માટે આપણે વર્ષોથી ટેવાયેલા છીએ, એટલે આપણો સત્સંગ પણ આપણા નિયમ-ધર્મના પાલનમાં સગવડિયો બની ગયો છે. એડજસ્ટેબલ - જેટલું કામ લાગે, જેટલું ફાવે, જેટલું આપણને અનુકૂળ આવે એટલું લેવાનું; બાકીનું બધું સંતો તમારા માટે. તમે ભેખ લીધો છે, અમે ઓછા બાવા છીએ. તો પછી સંતોનો મહિમા, તેઓ આપણાથી અધિક સુખ લઈ રહ્યા છે એ મહિમા સમજવો પડે.

સંતોની પણ સાધના ચાલી રહી છે. એક રૂમમાંથી બીજી રૂમમાં બદલી કરે, એક મંડળમાંથી બીજા મંડળમાં બદલી કરે, એક ડિપાર્ટમેન્ટમાંથી બીજા ડિપાર્ટમેન્ટમાં બદલી કરે. અને સાહેબદાદા અમેરિકા પોતાની સાથે જે સંતોને વિચરણમાં લઈ ગયા ત્યારે એમણે એમ શિક્ષણ આપ્યું કે, 'જુઓ,

આપણે ભગવાનનું કામ કરવા માટે જઈએ છીએ. અનેક કુટુંબ-પરિવારોમાં તમારે જવાનું થશે, અનેક લોકો તમને મળશે, પણ ક્યાંય આપણે બંધાવાનું નહીં, લબદાવાનું નહીં. ભગવાનનું કામ છે, ગુરુએ સોંપ્યું છે તે કરીને આપણે પાછા આવવાનું.'

મહારાજના સમયમાં એક સાધુને ગંગાબાનાં દાળ-ભાત એટલાં બધાં ભાવ્યાં હતાં કે ત્યાં જ રોકાઈ ગયા. સ્વાભાવિક છે કે, અમે ગામે ગામને ઘરે ઘરે જઈએ છીએ અને પધરામણીઓ થાય ત્યારે ભક્તો ભાતભાતનું ને જાતજાતનું જમાડે છે ત્યારે જે હરિભક્તને ત્યાં જે કોઈ નવી વાનગી જમ્યા હોઈએ એની સ્મૃતિ રહે. અને ફરી જઈએ ત્યારે પેલું ફરી જમવાનું મળે એવી જોઈ ઈચ્છા રહે, એનું અનુસંધાન રહે તો દૃષ્ટાંત તરીકે ભલે આપણે કહીએ કે, એ સાધુ ગંગાબાનાં દાળ-ભાતમાં બંધાયા હતા, પણ અમે પણ બંધાયા જ ને! કોઈ વ્યક્તિ, કોઈ વસ્તુ કે કોઈ પણ વિચાર સાથે બંધાયા વગર પ્રભુ ને ગુરુના મુકામમાં અખંડ રહેવું એ સાચો વૈરાગ્ય છે, એ સાચો સંન્યાસ છે. અને એવા સંત જ્યારે આપણને મળે ત્યારે એ આપણું જગત પણ ખોટું કરી નાખે છે. આવું જગત ખોટું થઈ ગયેલા અમારી જમાતના જ સંસારી સાધુઓ એવા ડૉ. વી.એસ. પટેલ, પૂનમદાદા અને રતિકાકાનાં વારંવાર દૃષ્ટાંત આપવામાં આવે છે. એ બધા તો વડીલ છે, પણ એ પછીની પેઢીમાં અને આજે પણ તમારામાં ઘણા ગૃહસ્થ હોવા છતાં પણ ગૃહસ્થ-સંસારનો કોઈ પાસ ના હોય એવી રીતે નિરપેક્ષ થઈને, નિર્લેપ થઈને જીવે છે. તેઓ એવું એટલા માટે જીવી શકે છે કે તેઓ પોતાના ગુરુને એવા માને છે.

સ્વામિનારાયણ ભગવાનનું વરદાન છે કે, 'મને જેવા માનશો તેવા હું તમને બનાવી દઈશ.' તમે મને નિર્માની માનો તો ભલે તમારામાં ગમે એટલું માન હોય, પણ તમને નિર્માની બનાવી દઈશ. તમે મને નિર્લોભી માનો તો ભલે તમારામાં ચીજ-વસ્તુ-પદાર્થ-પૈસાનો લોભ હોય, પણ હું તમને નિર્લોભી બનાવી દઈશ. અને તોય ભગવાન તો પરના પર છે, એમનું દીધેલું ખાઉં છું, એમની કૃપાનું પરિણામ છે; એવો દાસત્વભાવ અને સેવકભાવ સદાય રહેશે, રાખવા માટે પ્રયત્ન નહીં કરવો પડે. અને આવું સુખ જે જે ભોગવે છે એમણે પોતાને મળેલા પ્રગટ ગુરુહરિને નિર્માની, નિર્લોભી, નિષ્કામી, નિઃસ્નેહી અને નિઃસ્વાદી માન્યા છે. જગત જીતવાની આ બહુ સહેલી રીત છે. ભલે મને જાતજાતનું ને ભાતભાતનું ખાવાનો શોખ હોય, ટેવ હોય, વૃત્તિ હોય, પણ મોટા પુરુષ નિઃસ્વાદી છે એવો જો એમના વિશે ભાવ થઈ જાય, દિવ્યભાવ થઈ જાય, પછી ભલે એ કોઈની કોઈ ચીજ-વસ્તુને વખાણીને ગ્રહણ કરે કે આ નથી સારું એમ કરીને એને પાછી ઠેલે; પણ એ નિઃસ્વાદી છે એવું જો આપણે માન્યું, તો આપણો સ્વાદ વિશેનો રસ નિઃસ્વાદ થઈ જશે.

મોટા પુરુષની સ્મૃતિ સાથે જોડાયેલા રહેવાનું 'જુદી જાતલડી રે... શામજી છે, પંડે રસિકડા' એ મુખડાવાળું એક બહુ સુંદર કીર્તન છે. એને જોયા

પછી બીજું જોવાનું આળસ્યું, એણે આપેલો પ્રસાદ જમ્યા પછી બીજું જમવાનું આળસ્યું, એણે સૂંઘેલું ફૂલ પ્રસાદીરૂપે મળ્યું પછી બીજું સૂંઘવાનું આળસ્યું, એમને સુણ્યા પછી બીજું સુણવાનું આળસ્યું. શબ્દ, સ્પર્શ, રસ, રૂપ અને ગંધ - એ પાંચ ઈન્દ્રિયોની પાંચેય ક્રિયાઓ પ્રત્યેની આપણી જે આસક્તિ એ દેહભાવ અને એ આળસી જાય એ બ્રહ્મભાવ !

કેટલુંક આપણું પોતાનું સ્વભજન, અડધો કલાકની ધૂન, આપણી નજર સામે આવું કોઈક ધ્રુવપદ અને મોટા પુરુષની મૂર્તિને લઈને મંડીએને તો બધુંય હોવા છતાંય કશુંય નથી એવા ભાવ ઉપર પહોંચી જવાય. છતી દેહે કુટુંબે સહિત - મારી સાથે જોડાયેલા મારા લોહીના સઘળાં સંબંધીઓ પણ તરી જશે. કારણ કે, સાહેબદાદાએ એ સૌનો આપણી સાથે જ સ્વીકાર કર્યો છે. તો સવાલ આપણા માટે આવ્યો કે, ઘરના મુખ્ય મોભી તરીકે આપણે કેવી રીતે જીવવું ?

યોગીબાપાના પ્રાગટ્યસ્થાન-ધારી જેવું મહાતીર્થ સ્થાન છે અને યોગીબાપાને જેમણે સંપૂર્ણ રીતે આત્મસાત્ કર્યા છે - મારા ગુરુની શી આજ્ઞા છે, મારા ગુરુને શું ગમે, મારા ગુરુની શી રુચિ છે, એમનો શો અભિપ્રાય છે - એમ સતત એમના તરફ જ દૃષ્ટિ રાખીને છેલ્લાં પચાસ પચાસ વર્ષથી સાહેબજી પોતે તો જીવે જ છે; પણ અત્યંત આનંદની વાત એ છે કે, તેઓએ આપણને સૌને પણ સાથે જોડીને આ રીતે જીવવાના માર્ગે મૂકી દીધા છે ! આવી મોક્ષની પ્રાપ્તિ અનેક સાધનો કરવાથી પણ પ્રાપ્ત થતી નથી. એવી પ્રાપ્તિ એમણે માત્ર ને માત્ર કૃપાથી સંબંધ કરાવીને આપણને ઉપલબ્ધ કરાવી છે, સુલભ કરી છે. એની ધન્યતા, એનો આનંદ, એનો કેફ, એની ખુશી, એનો ફુલારો, એનો ઉદ્ધાસ આપણને રહેવો જોઈએ. કેફ એવો નહીં કે બીજાની એસીતેસી, પણ એ કેફને કારણે એવું પરિણામ આવશે કે સૌને સહેજે નમતા રહેવાશે, નમવામાં ખમવાપણું નહીં લાગે, અને પ્રભુના ગમતા ક્યારે થઈ જઈશું એ ખબર પણ નહીં પડે. એવા માળાના મણકાના પ્રીતિપાત્ર આપણે છીએ પણ આપણને એની સ્વયં અનુભૂતિ નથી. એમણે તો કહ્યું જ છે કે, 'સ્વ-અનુભવ કરો.' તમારા પોતાના અનુભવથી ખાતરી કરો, બાકી એમણે તો ગૅરન્ટેડ આપી દીધેલું છે. હવે જે દિવસે આપણને મનાય તે દિવસથી આપણને આનંદ આવતો જાય.

તો આ શિબિરમાંથી જ્યારે આપણે પાછા આપણી ગૃહસ્થીમાં, આપણા વ્યવસાય, ધંધા-વેપારમાં જોડાઈએ ત્યારે સત્સંગમાં તો જોડાવાના જ ! અહીંયાંથી જે મહિમાની વાતો લઈને જઈશું તે મંડળમાં પણ વહેંચવાના જ ! પણ આ ઉદ્ધાસ સાથે, આ કેફ અને પ્રાપ્તિ સાથે આપણે જઈએ, પ્રભુની પ્રસન્નતાનું-ગુરુની પ્રસન્નતાનું પાત્ર બનીને, આપણે પોતે સુખના ભોક્તા બનીએ તેવા આશીર્વાદ વરસાવે તેવી ગુરુહરિના મંગલ ચરણોમાં પ્રાર્થના !

જય સ્વામિનારાયણ !